

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש
והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

428 פ"ק פ"ק וי"א ת"ש א"א נ"ה י" ע"י י"ן 428

לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482,

ניתן לקבל את העלון במייל etayba1@gmail.com

הנושא: תחיית המתים בירושלים או בגליל?

שנוח לו לאדם לשכב עם אבותיו כל שכן וקל וחומר להעלותו לירושלים טוב"ב דודאי נוח לו ולנשמתו יעו"ש.

[אולם מן הראוי לציין שכותב רבי שלמה זלמן אוירבך ז"ל בשו"ת מנחת שלמה ח"ב סימן צ"ו שהר המנוחות וסנהדריה לא נחשב כירושלים, אלא רק הר הזיתים. ואין כל מעלת הקבורה בירושלים נאמרה על מיש נקבר בהר המנוחות או בבית הקברות סנהדריה].

אלא שדבריו צריכים ביאור, הרי אחת הסיבות לכך שביקש יעקב אבינו שלא להיקבר במצרים כדי להינצל מגלגול מחילות. ולפי דברי הרדב"ז הרי שעדיין יצטרך יעקב לגלגול מחילות מחברון לירושלים?

כדי ליישב דברים נקדים כי הזוה"ק (ויקהל דף ר"כ) מובא: אמר רבי שמעון: בזמן ההוא שיתעוררו ויקיצו מתי העולם, ויתיצבו בארץ הקדושה, יקומו צבאות צבאות, כולם יקומו על ארץ הגליל לפי ששם עתיד מלך המשיח להתגלות לפי שהוא חלקו של יוסף. ועוד, כי שם נשברו בתחילה ומשם התחילו להגלות מעל מקומם, ולהתפזר בין האומות העולם וכו'. ע"כ.

הרי לנו כי תחיית המתים תהיה בגליל ולא בירושלים ודלא כרבינו בחיי והרדב"ז.

ובעיקר דברי הזוה"ק שתחיית מתים תהיה בגליל אבל הוא אינו כותב באיזה עיר זו תהיה. הגאון רבי יוסף הלוי נזיר בספרו 'מטה יוסף' כתב שזה יהיה בעיר צפת והוא מביא סיבה לכך, כיון שעשרת השבטים גלו קודם, לכן הם צריכים לחזור קודם, והעיר צפת היא הגבוהה ביותר מ'ממלכת ישראל' שגלו לפני 'ממלכת יהודה'.

בימינו מסופר על הצדיק רבי אברהם פיש שהתבטא בפני מקורביו 'רצוני להיקבר בעיר צפת, שכן רצוני לראות את מלך המשיח אשר יבוא מן הגליל, וחפץ אני לראות את פניו ראשון'.

עד היום יש אגדה בפי תושבי צפת על "סמטת המשיח". הסמטה הצרה ותלולה ברחוב רשב"י ליד בית 47 זאת סמטה היורדת בשורת מדרגות שגובהם גבוה מהסטנדרט של גובה מדרגה רגילה, המעבר שבסמטה צר (רוחבה כשישים סנטימטר) ומאפשר למעבר רק לאדם אחד מפאת רוחבה הצר, שמה של הסמטה קשור לסיפור של יוכבד רוזנטל נפטרה בשנת 1985 בגיל מאה והיא חלמה כי המשיח יעבור בסמטה זו ובכל יום היתה יושבת עם שתי כוסות תה ומצפה לו שם.

בפרשת השבוע יעקב אבינו חולם על סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, וכשהוא מתעורר משנתו הוא מבין שהאדמה בה הוא שוכב אדמת קודש היא ונאמר: "וַיִּקְרָא אֶת שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא בֵּית אֵל וְאוֹלָם לֹז שֵׁם הָעִיר לְרֵאשֻׁנָּה".

שואל רבינו בחיי: המקום שקראו בית אל והוא ירושלים, מה היה הצורך להודיענו שנקרא לזו מתחילה ומה תועלת המגעת אלינו מזה?

ומשיב: ויתכן לומר, כי בא הכתוב לרמוז לנו בשם הזה, כי מזה התחיל העולם להשתכלל ולהתחדש, והנה הוא ראשית הבריאה והחידוש, ועל כן גילה לנו כי שם העיר לראשונה "לז" מלשון לזו השדרה באדם, שממנו עתיד להתנער ולהתחדש ולהיברא לתחיית המתים, כי כשם שפלא החידוש הזה היה משם כך פלא של תחיית המתים יתחיל משם, וכבר ביאר דוד המלך ע"ה הענין הזה ואמר כי בריאת הארץ גם בריאת הנפש והגוף הכל מהאמצעית היא ציון. ע"כ.

ביאור דבריו הקדושים על פי המבואר במדרש (בר"ר כח ג): "אדריאנוס שחיק עצמות שאל את רבי יהושע בן חנניא, אמר ליה: מהיכן הקב"ה מציץ את האדם לעתיד לבוא? אמר ליה: מלז של שדרה. אמר ליה: מנין אתה יודע? אמר ליה: איתיתיה לידי ואנא מודע לך, (הביאו לידי ואני אוכיח לך), טחנו ברחיים ולא נטחון, שרפו באש ולא נשרף, נתנו במים ולא נמחה, נתנו על הסדן והתחיל מכה עליו בפטיש, נחלק הסדן ונבקע הפטיש ולא חסר כלום".

לפי זה מגלה לנו רבינו בחיי חידוש גדול, כי כמו שהקב"ה ברא בגוף האדם את הלז של השדרה שנשאר חי וקיים, וממנו עתיד הקב"ה לבנות את הגוף בתחיית המתים, כן ברא בעולם את ירושלים עיר הקודש פלטרין של מלך שהיא בבחינת הלז של העולם, שממנה התחיל הקב"ה את הנקודה הראשונה של בריאת העולם, וממנה עתיד הקב"ה להתחיל את תחיית המתים. והביאו רמז בזה: "ואולם לז שם העיר לראשונה" - אולם נטריקון ונאמן א'תה ל'החיות מ'תים, לרמז שעתידי הקב"ה להתחיל תחיית המתים מירושלים.

וכ"כ הרדב"ז (מכתב יד הלק ח' סימן קצ"ז): שאלת ממני על מה שנהגו במצרים להוליך עצמות לירושלים אם יפה הם עושים? תשובה: יפה הם עושים להעלותם לירושלים דקבלה בידינו שאין תחיית המתים אלא בעמק יהושפט ושם ירדו הנשמות לגוף, ונמצא ניצול מגלגול מחילות, ואפילו מתי ארץ ישראל לא יקבלו הנשמות אלא שם. אבל צריך לזהר שלא ישאר מהמת כלום שאם ישאר ממנו אבר הרי הוא מעוכב עד שיתגלגל ויבוא. ואם מותר לפנותו כדי לקברו עם אבותיו

צדקנו – כלומר בתחיית המתים הראשונה אשר ביארנו שבה לא יהיה גלגול מחילות לירושלים.

הוא מוכיח מדברי הגמרא ביומא (ה:) שעוסקת כיצד הלביש משה את אהרון ובניו בימי המילואים. שואלת הגמרא: "כיצד הלביש? מה דהוה הוזה". ומשיבה: אלא כיצד מלבישן לעתיד לבוא. ומקשה שוב: "ולעתיד לבוא כשיבואו אהרון ובניו ומשה עימהם" ואז נדע. נמצא, שפשוט לגמרא שכשיבנה בית המקדש ותשוב העבודה יקומו משה ואהרון ובניו בתחיית המתים, אף שזה עדיין אינה עת התחייה לכל העולם, שהרי אין בין העוה"ז לימות המשיח אלא שעבוד מלכות, וכן איתא בזהר...".

ועל פי דברים אלו, כתב בחידושו למסכת סנהדרין (צ:): ליישב מה שאמרו שם בגמרא: "מניין לתחיית המתים מן התורה, שנאמר: ונתתם ממנו את תרומת ה' לאהרן הכהן, וכי אהרן לעולם קיים, והלא לא נכנס לארץ ישראל שנותנין לו תרומה, אלא מלמד שעתיד לחיות וישראל נותנין לו תרומה, מכאן לתחיית המתים מן התורה", ופרש"י בד"ה שעתיד לחיות: "לעולם הבא". והקשה הערוך לנר, דמה שייך נתינת תרומה לעוה"ב שאין בו לא אכילה ולא שתיה. ותירץ: "וי"ל לפי מאי דאמרין ביומא, כדבעי שם, כיצד ילבישו בגדי כהונה לעתיד לבוא דהיינו כשיבוא משיח, והשיב כשיבוא אהרון ובניו ומשה עמהם, וזה נראה כשיבוא משיח, אף דאז עוד עדיין ליכא תחיית המתים, מכל מקום יחיו משה ואהרון ובניו להורות העם הדרך אשר ילכו בה כימי צאתם מארץ מצרים ואז יתנו לו תרומה. דאז עולם כמנהגו נוהג, כדאמר שמואל: אין בין העוה"ז לימות המשיח אלא שעבוד מלכות בלבד".

לעומת זאת, הרמב"ם (הל' סנהדרין פרק י"ד) כתב: בית דין הגדול גלו מלשכת הגזית לעשרה מקומות וסופן לטבריא ומשם לא עמד בית דין גדול עד עתה, וקבלה בידינו שבטבריא עתידין לחזור תחילה ומשם נעתקין למקדש. והחיד"א בפת"ע (ר"ה דף ל"א) כתב: שלפי"ז מ"ש בגמ' עירובין דף מ"ג שהמשיח יבוא לבשרם בבית דין הגדול זה אינו בלשכת הגזית בירושלים וכמ"ש הריטב"א שם אלא לבית דין העומד בטבריא עיי"ש.

והגאון רבי יעקב שאלתיאל ניניו ע"ה בספרו אמת ליעקב (מערכת ד' אות ע"ד) כתב: כי המשיח יתגלה בטבריה מקום קבורתו של רבי מאיר הסובר כי בין כך ובין כך קרויים בנים.

בשו"ת הסבא קדישא למקובל הרב שלמה אליעזר אלפנדר זצוק"ל (סוף ח"ג אוצרות ירושלים אות ל"א) הביא מס' אמת ליעקב, שמתו טבריא עתידין לקום תחילה. ובזה ביאר את הגמ' במגילה דף ו' שאומרת, שהיו קוברים את מתי בבל דוקא בטבריא.

אז היכן תהיה תחיית המתים בגליל או בירושלים?

וליישב נראה על פי מה שכתב אוצר המדרשים (מדרש אגדת משיח) כתב: שמשח בן יוסף יתגלה בגליל ויעלה משם הוא וכל ישראל לירושלים ויהרגו הגויים ויבנה המקדש ואז נהרג ע"י גוג ומגוג ורק אח"כ מתגלה משיח בן דוד עיי"ש. ובספר אוסרי לגפן (ח"ח דף שצ"ז אות תקצ"ו) כתב, מסורת בידינו שמשח בן יוסף יתגלה בגליל ומשיח בן דוד בירושלים ותחילת הגילוי יהא בארץ נפתלי הוא איזור מירון.

וכשם שיש שני גילויים בשני מקומות שונים, האחד של משיח בן יוסף בגליל והשני של משיח בן דוד בירושלים, ממילא יש לומר כי גם תחיית המתים תתחלק לשניים, שכן כותב הרדב"ז (שו"ת, ח"ג, סימן אלף ס"ט, תרמ"ד): "שאלת ממני ידיד נפשי, על זמן התחייה, לפי שקיבלת מאבותיך שהוא סמוך לאלף השביעי עם הכנסת שבת העולם שכולו מנוחה. וקשיא לך, אם כן, הצדיקים וחסידיו עליון אשר מתו על קדושת שמו בגלות לא יראו בטובתן של ישראל ולא ישמחו בשמחתן. תשובה: כל ימי הייתי מצטער על דבר זה, עד שראיתי דברי הריטב"א ז"ל בר"ה טז: בשם רבותיו, דאיכא תרי תחיות. אחת פרטית, לצדיקים שמתו בגלות, והיא סמוכה לביאת המשיח. ויזכו לכל ימות המשיח בגוף ובנפש, ויראו בטובתן של ישראל ובבנין הבית, וישמחו שמחות חלף עבודתם וכו'. ואחת כללית, והיא סמוכה להכנסת שבת כאשר קיבלת, והוא נקרא עולם התחייה, ועליה נאמר, ורבים מישיני אדמת עפר יקיצו".

וכעין זה כתב הרה"ק רבי אברהם אזולאי בפירוש אור החמה על הזוה"ק פרשת וירא (דף קטז). בשם המהר"ח וז"ל: שתי תחיות הם, אחת בביאת המשיח, אשר אז יקומו המתים מקברותיהם ואז יזדכך חומרם קצת ויתקיימו בימות המשיח והיו אוכלים ושותים ופרים ורבים בקדושה וטהרה כנדוע. אמנם בעולם הבא שהוא האלף השביעי שאז נאמר בו שאין בו לא אכילה ולא שתיה וכו', ולכך צריך זיכוך אחר יותר ויהיו בנקיקי הסלעים אשר אז נקרא יום הדין הגדול ואז ימותו שעה אחת ויזדככו בתכלית הזיכוך, באופן שאז יתעלה הגוף בערך הנפש ויהיה רוחני כמוה ממש וכו', ואז יקבלו הגופים פעם אחרת נשמותיהם בערב שבת בעת כניסת שבת בריש אלף השביעי. עיי"ש.

לפי זה יש לומר כי אותם שהצטערו בצער הגלות יזכו לקום בתחיית המתים מיד עם משיח בן יוסף, ואז יקומו כל אחד ממקום קבורתו ללא גלגול מחילות והתחיה הראשונה תהיה לשוכני עפר בגליל או בטבריה או בצפת. אבל תחיית המתים שתהיה בזמן משיח בן דוד היא התחיה העתידית ואז יקומו מתי ירושלים ומי שלא יקום בתחיית המתים הראשונה יצטרך להתגלגל בגלגול מחילות, גם אם הוא קבור בארץ ישראל, כדי לקום בירושלים.

וממילא מתורץ שאלתנו בעניינו של יעקב אבינו, כי כתב הערוך לנר בחידושו למסכת נידה דף סא: כי שלושת האבות, משה אהרן ובניו יזכו לקום כבר עם ביאת משיח

"להתענג בתענוגים"

מאגר השיעורים של

הרב איתי בן אהרן שליט"א

חייגו: 0772618021

שלוחה 1 – פרשיות השבוע

(לפרשת ויצא הקש – 117)

שלוחה 21 - מועדים באגדה

שלוחה 22 - מועדים בהלכה.

שלוחה 3 – תנאים ואמוראים (במאגר 43 שיעורים)

שלוחה 4 – הלכה (להלכות שבת הקש 42)

שלוחה 5 - עניינים שונים.

לשיעורים על סידור התפילה: הקישו 55

לשיעורים בנביא הקישו 56

בברכת שבת שלום ובשורות טובות.